

Prikaz knjige *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja*, urednica Danijele Živković i Aleksandre Horvat, autora/ica Sanja Brbora... [et.al]. Zagreb : Hrvatska sveučilišna naklada, 2021, str. 310.

Senada Dizdar

Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Odsjek za komparativnu književnost i informacijske nauke, Sarajevo, Bosna i Hercegovina
senada.dizdar@ff.unsa.ba

Organizacija i upravljanje znanjem u bibliotekama, ali i svim informacijskim ustanovama počiva na sistemima za pohranjivanje i pretraživanje informacija, a važan dio tih sistema je normativna kontrola pojmova, zbog čega svaka strukovna zajednica nastoji imati kontrolu stručnog nazivlja u svome području. Zato je od velikog značaja pojava stampanog izdanja *Rječnika hrvatskog strukovnog nazivlja*, autora: dr. sc. Sanje Brbora, Rajke Gjurković-Govorčin, više knjižničarke, prof. dr. sc. Aleksandre Horvat, mr. sc. Jelice Leščić, dr. sc. Maje Lončar, dr. sc. Dijane Machala, dr. sc. Marine Mihalić, dr. sc. Brune Nahoda, dr. sc. Breze Šalamon-Cindori, dr. sc. Maje Živko, prof. dr. sc. Daniele Živković.

Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja je konačno realizirana težnja za terminološkom kontrolom u oblasti bibliotekarstva, koju je moguće pratiti još od Drugog svjetskog rata. Prvi pokušaj u tom pravcu bilo je osnivanje Komisije za izradbu hrvatske bibliotekarske terminologije u okviru Društva bibliotekara Hrvatske (Vjesnik bibliotekara Hrvatske 1, 1/3(1950)). Nažalost do njegove realizacije, zbog velikog obima poslava članova Komisije, nikada nije došlo. U uspostavljanju terminološke kontrole veliku ulogu imao je i časopis *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, a veliki doprinos dali su i prijevodi IFLA-inih standarda, te je to postajao standardni vokabular i za područja van hrvatske jezičke tradicije, primjerice u Bosni i Hercegovini. Zatim tu je i impresivan rad u oblasti leksikografije koju baštini *Leksikografski zavod Miroslav Krleža*. Pri tome ne treba zanemariti ni činjenicu da su i urednice ovog Rječnika bile sudionice svih ovih izdanja i svojim angažmanom doprinosile usustavljenju terminološke kontrole, što je i rezultiralo pojavom *Rječnika hrvatskoga knjižničarskog nazivlja*.

Izrada terminoloških rječnika ima veoma bogatu tradiciju, a među najpoznatijim rječnicima korištenim na ovim prostorima su: Thompson, Anthony, comp. *Vocabularium bibliothecarii: English, French,*

German, Spanish, Russian, Slovak. 2nd ed. [Paris]: UNESCO, [1970]. 686 p., Clason, W.E. *Elsevier's dictionary of library science, information and documentation*. Amsterdam; New York: Elsevier Scientific, 1976. 708 p. Text in English/American, French, Spanish, Italian, Dutch and German; with Arabic supplement. ISBN 0444414755.

Na temelju tih velikih rječnika iz ove oblasti nastali su i poznati online rječnici poput: Bibliotheks Glossar Englisch&Deutsch Birgit Wiegandt, <http://www.bibliotheks-glossar.de>, Bibliothekarishes Glossar dostupno <http://marvin.iuw.h-da.de/bibglossar/index.php>, ODLIS (Online Dictionary for library and Information Science by Joan M. Reitz) dostupno http://www.abc-clio.com/ODLIS/odlis_a.aspx. Postoji online terminološki višejezični (srpski-engljeski-njemački) *Rečnik bibliotekarstva i informacionih nauka*, kojeg su izradile autorice Ljiljana Kovačević, Dobrila Begenišić i Vesna Injac Malbaša, objavljen u izdanju Narodne biblioteke Srbije (2014, ažurirano 2015) (<http://rbi.nb.rs/sr/home.html>).¹

Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja temeljen je na bogatoj hrvatskoj i svjetskoj tradiciji u izradi (terminoloških) rječnika, čime se Hrvatska svrstava u red zemalja koje su u tom polju napravile veliki iskorak, u prvom redu usustavljenjem stručnog nazivlja na hrvatskom jeziku za bibliotekare, čime se doprinijelo standardizaciji hrvatskog strukovnog nazivlja i stvorena osnova za izgradnju baze znanja u oblasti informacijskih nauka. Prvi dio posla urađen je kad je Rječnik priređen kao elektronsko izdanje, ali s obzirom na tehničke i informacijske karakteristike takve baze i nemogućnost da se Rječnik koristi na tradicionalni način kao knjiga, od značaja je što je publiciran u stampanoj verziji koja je zadržala svu informativnu vrijednost natuknica iz

¹ Više o tome vidi IFLA Multilingual Glossary for Art Librarians. Dostupno na <http://archive.ifla.org/VII/s30/pub/mg1.htm>.

elektronskog kataloga, ali omogućila i tradicionalno korištenje izdanja.

U izradi Rječnika učestvovao je tim predmetnih stručnjaka sa naučnim i stručnim kompetencijama za oblast bibliotekarstva, kao i jezikoslovci koji su se brinuli da odabrani preporučeni naziv bude u skladu s pravilima hrvatskog standardnog jezika. Rječnik je kao elektronsko izdanje sastavljen u sklopu izrade terminološke baze hrvatskoga strukovnog nazivlja STRUNE, čiju izradu već niz godina promiče Institut za hrvatski jezik u sklopu projekta Izgradnja hrvatskog strukovnog nazivlja, financiran od Hrvatske zaklade za znanost.

Danjela Živković i Aleksandra Horvat, urednice ovoga izvrsno priređenog rječnika, u Predgovoru navode da rječnik: „...istinito odražava sadašnji korpus stručnoga nazivlja u uporabi u Hrvatskoj, te da ga podjednako može koristiti stručnjak ili laik koga zanima značenje pojedinoga pojma.“ Dodajemo da je sigurno da jedan ovakav rječnik treba svim jezikoslovcima i prevoditeljima, da je važan za uređivačke politike koje se provode u domenu publicistike (gdje je nužno imati i terminološku kontrolu), te da je važan instrument u svakodnevnom radu u svim bibliografskim bazama podataka, promociji bibliotečke pismenosti za sve korisnike baštinskog sektora, ali i u obrazovnom procesu, kako u visokoškolskom, tako i u cjeloživotnom obrazovanju.

U strukturalno-sadržajnom smislu *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja* priređen je u pet zasebnih tematskih cjelina: Predgovor, Popis kratica, Riječnik (abecedno ustrojen, koga čine 2034 natuknice), Index pojmova na engleskom jeziku, Registar pojmova na njemačkom jeziku, Literatura od 77 bibliografskih referensi, kao pomoć čitateljima za uvid u izvorno studijsko gradivo koje su koristili autori i autorice u pripremi ovog vrijednog leksikografskog djela. Rječnik je u volumenu od 310 stranica.

Termini obrađeni u Rječniku predstavljeni su u tradicionalnoj leksikografskoj školi, idući od preskriptivističke do deskriptivističke prakse, a svaka natuknica sadži neophodnu mjeru informativnosti i pouzdanosti i ima obavezan podatak o preporučenom nazivu (engl. *preferred term*), što je obavezan dio u izradi rječnika. U rječniku svaki je naziv u pravilu popraćen engleskom i njemačkom istovrijednicom, koje mogu pomoći pri jedinstvenoj identifikaciji pojma i biti od velike pomoći prevoditeljima, bibliotekarima, kao i urednicima stručnih časopisa i knjiga, koji pri procjenjivanju o objavi

pojednog teksta vode računa i o korištenju odgovarajućeg stručnog nazivlja na hrvatskome jeziku. Uz to, deskriptivno (*neobavezno*) su upisane i različite vrste sinonima, napomena u kojoj je dato dodatno objašnjenje pojma, žargonski naziv (engl. *colloquial term*) i simb. (simbol). Povezivanjem natuknica sa *vidi* (v.) i *vidi i* (v.i) stvorena je unutrašnja povezanost pojmova i „normativna kontrola“ unutar samog Rječnika i s pravom se može reći da on ima i deskriptivističke aspekte, jer omogućuje sociolingvističko razvrstavanje istoznačnica (sinonima) za jedan pojam iz određene struke, pa je time veća i njegova uloga u standardizaciji terminologije i razumijevanju pojmova.

Najvažniji vrijednosni dio Rječnika je sadržajna i pojmovna rječnička struktura i analiza pojmova, koja ne donosi samo značenje pojedinih termina iz oblasti bibliotekarstva, već široko obuhvaća pojmovno područje informacijskih znanosti, povijesti knjige i tipografije, kao i što podupire epistemologiju, odnosno teoriju znanja, jer predstavlja relevantan okvir za razumijevanje i spoznavanje fenomena i njihovih odnosa u polju informacijskih i komunikacijskih nauka.

Iz svega iznesenog možemo zaključiti da je priređeni *Rječnik hrvatskoga knjižničarskog nazivlja* u potpunosti zadovoljio sve ciljeve koji su postavljeni kao načela u izradi rječnika, za koji napominjemo da je urađen za bazu podataka STRUNE i udovoljio modernim zahtjevima za izradu natuknica koje zahtijevaju ovako sofisticirane baze podataka. Njegova izrada u štampanoj formi, pored znanstvene vrijednosti ima istu praktičnu ulogu kao i elektronski rječnik, jer se koristi za izradu i normiranje bibliografskih podataka, vrednovanje stručne literature, pomoć u korištenju elektronskih izvora na internetu, razvoj bibliotečke terminologije na hrvatskom jeziku. Važno je napomenuti da štampano izdanje rječnika ne potire ni na koji način ili da je manje vrijedno od elektronskog, jer su istraživanja pokazala da ove dvije forma podupiru korištenje jedne i druge i da je ključni elemenat kvalitet djela, što ova izdanja Rječnika svakako imaju.

Pri tome ne treba zanemariti ni neke od prednosti koje ima štampana građa, a to je jednostavnost u čitanju knjige za koju nisu potrebne informatičke vještine, zatim da rječnik iz ovakvih baza nije moguće štampati kao cjelovit tekst, zatim da je štampana forma podesnija za „mentalno mapiranje“, što je osobito važno u korištenju leksikografskih djela. Također, vrlo je vjerovatno da je štampana forma prihvatljiva i korisna prevoditeljima, jezikoslovcima,

i drugim znanstvenicima, koji ne poznaju stručnu terminologiju, jer je izvanredan vodič za mapiranje i razumijevanje fenomena i komunikacijskih obrazaca unutar polja informacijskih znanosti. I na kraju bitno je istaći, da je to po svojoj strukturi potpuno prerađeni elektronski dokument prilagođen štampanoj formi, što predstavlja potpuno novo izdanje djela.